

Het wiel van de toekomst

WAT

Wat er vandaag gebeurt en wat we vandaag wel of niet doen, heeft onmiskenbaar een impact op de toekomst. Het wiel van de toekomst helpt je een beeld te vormen van de uiteenlopende manieren waarop een bepaalde verandering in het heden, de toekomst zou kunnen beïnvloeden. Dit is een eenvoudige oefening die eventueel alleen, maar liever met meerdere deelnemers uitgevoerd kan worden.

HOE

Om een wiel van de toekomst te maken, bepaal je eerst en vooral het vertrekpunt.

Het vertrekpunt kan een grote of kleine gebeurtenis uit het heden zijn, zoals een pandemie, de oprichting van een nieuwe club, de herinrichting van je werkruimte, of een nieuwe arbeidsregeling. Het kan ook een opkomend verschijnsel zijn zoals emoticons in je kleding die je humeur weergeven of ultra korte online theater voorstellingen. Zorg er voor dat je vertrekpunt zelf een verandering inhoudt.

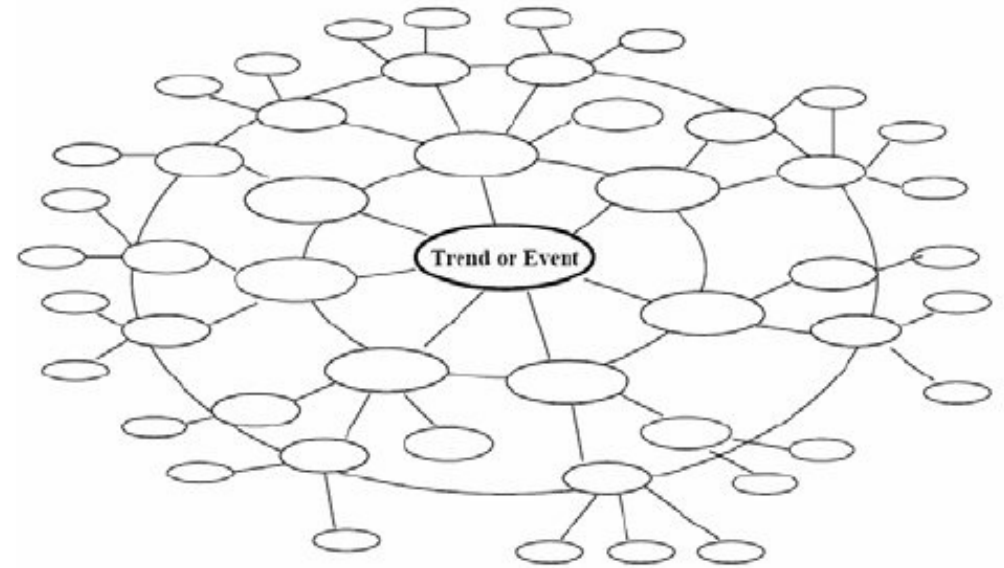
Bijvoorbeeld

Zet je vertrekpunt in het midden van een groot vel papier. Verbind het vervolgens aan een aantal rechtstreekse gevolgen, liefst vier of meer. Neem nu elk van die directe gevolgen als een nieuw vertrekpunt en noteer voor elk van hen nog eens drie of meer gevolgen. Dit noemen we de consequenties van de tweede orde. Gebruik deze om ook twee of meer consequenties van de derde orde te vinden. Je kan op deze manier doorgaan tot de vierde of zelfs vijfde orde.

Bekijk nu het geheel van het wiel dat ontstond door vanaf het vertrekpunt telkens opnieuw de vraag te stellen 'wat als' of 'wat kan hier uit voortvloeien'. Overloop eerst en vooral alle gevolgen die je in de buitenste laag van het wiel noteerde. Ga na welke goed bij elkaar passen en welke niet. Je zal zien dat er ook gevolgen bij zitten die elkaar tegenspreken of in werkelijkheid niet samen kunnen gaan. Maak ook de vergelijking met de andere lagen. Duidt in alle lagen een selectie van de meest wenselijke gevolgen aan en bekijk welke tussenstappen nodig waren om daartoe te geraken. Let ook op welke onbedoelde gevolgen er in het wiel naar voor komen.

Het wiel van de toekomst werd al in 1971 bedacht door Jerome Glenn. Hij was toen een master student in een Amerikaanse sociale wetenschappen lerarenopleiding. Vandaag is deze auteur de directeur van de Millenium Project van de United Nations University. Door zijn eenvoud is het wiel één van de meest gebruikte futures oefeningen ter wereld, in de klas, in onderzoek en in strategische planning.

Origine en gebruik

Illustratie: Knoke, 2004.

WAARVOOR

Dit instrument helpt je om te overzien hoe gevarieerd de gevolgen van een welbepaalde verandering kunnen zijn. We zijn meer gewend om met één duidelijk doel voor ogen, verandering aan te brengen. Het wiel maakt van het concept 'oorzaak en gevolg' het meer realistische 'oorzaak en gevolgen'. Omdat alle gevolgen die je ook maar kan bedenken, er een plaats in kunnen krijgen, geeft het wiel ook ruimte aan uiteenlopende interpretaties en nadrukken. Op die manier is het ook een bijzonder sterk conversatie-instrument. Ieders inzichten, ook wanneer die niet dezelfde zijn, kunnen naar voor komen zonder die van anderen uit te sluiten. Het wiel creëert zo ook ruimte voor de tegenstellingen die een normaal deel van onze werkelijkheid zijn.